

התשובה בבית דין של מטה

א"ל רב מרדכי לרב אשי, הכי אמר אבימי מהגרונאי משמיה דרבא: חייבי כריתות לא צריכי התראה, שהרי פסח ומילה ענש אף על פי שלא הזהיר.

ודלמא אזהרה לקרבן, דהא פסח ומילה דלית בהו אזהרה לא מייתי קרבן!

התם לאו היינו טעמא, אלא משום דאיתקש כל התורה כולה לעבודת כוכבים, מה עבודת כוכבים שב ואל תעשה אף כל שב ואל תעשה, לאפוקי הני דקום עשה.

רבינא אמר: לעולם כדאמרינן מעיקרא, שאם עשו תשובה - ב"ד של מעלה מוחלין להן, מאי אמרת? הא לא עבוד תשובה, לא פסיקא מילתא לכרת.

רש"י מסכת מכות דף יג עמוד ב

רבי עקיבא אומר חייבי כריתות - אם התרו בהם מלקות ישנו בכלל מלקות ולוקין ואין כאן משום חייבי שתי רשעיות שאתה עונשו מלקות עם הכרת ולמה אינן שתי רשעיות לפי שיכול לפטור עצמו מעונש הכרת על ידי תשובה מב"ד של מעלה אבל חייבי מיתות אינן בכלל מלקות שיש כאן שתי פורעניות מלקות ומיתה ומשילקה סופו ליהרג שאפי' יעשה תשובה אין ב"ד שלמטה מוחלין לו את המיתה.

רש"י מסכת מכות דף יד עמוד א

כדאמרינן מעיקרא - טעמיה דר' עקיבא משום שתי רשעיות הוא ודקאמרת חייבי כריתות נמי שתי רשעיות הן דאכתי עונש כרת עליו לא פסיקא מילתא לכרת הואיל והוא תלוי בתשובה.

חייב תשובה לנענש בבית דין של מטה

רמב"ם הלכות תשובה פרק א הלכה א

וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדונן אין מתכפר להן בקרבנם עד שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה.

וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות אין מתכפר להן א במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו.

וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם.

כיון שלקה הרי הוא כאחריך

תלמוד בבלי מסכת מכות דף כג עמוד א - עמוד ב

מתני'. כל חייבי כריתות שלקו - נפטרו ידי כריתתם, שנאמר: ונקלה אחיך לעיניך, כשלקה הרי הוא כאחריך, דברי רבי חנניה בן גמליאל.

עשה תשובה אין בית דין של מטה מוחלין לו

מסכת מכות דף יג עמוד א - עמוד ב

דתניא: אחד חייבי כריתות ואחד חייבי מיתות בית דין ישנו בכלל מלקות ארבעים, דברי רבי ישמעאל.

רבי עקיבא אומר: חייבי כריתות ישנו בכלל מלקות ארבעים, שאם עשו תשובה - בית דין של מעלה מוחלין להן, חייבי מיתות בית דין אינו בכלל מלקות ארבעים, שאם עשו תשובה אין ב"ד של מטה מוחלין להן.

ר' יצחק אומר: חייבי כריתות בכלל היו, ולמה יצאת כרת באחותו? לדונו בכרת ולא במלקות.

מאי טעמא דר' ישמעאל? דכתיב: אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת, וכתיב: והפלא ה' את מכותך, הפלאה זו איני יודע מה היא, כשהוא אומר: והפילו השופט והכהו לפניו, הוי אומר: הפלאה זו מלקות היא, וכתיב: אם לא תשמור לעשות את כל וגו'.

אי הכי, חייבי עשה נמי! אם לא תשמור כתיב, וכדרבי אבין א"ר אילעי, דאמר רבי אבין א"ר אילעי: כל מקום שנאמר השמר פן ואל - אינו אלא לא תעשה.

אי הכי, לאו שאין בו מעשה נמי! לעשות כתיב.

לאו שניתק לעשה נמי! דומיא דלאו דחסימה.

השתא דאתית להכי, כולהו נמי דומיא דלאו דחסימה.

ורבי עקיבא מאי טעמא? כדי רשעתו - משום רשעה אחת אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות.

ור' ישמעאל? הני מילי מיתה וממון או מלקות וממון, אבל מיתה ומלקות - מיתה אריכתא היא.

ולרבי עקיבא, אי הכי חייבי כריתות נמי. מאי אמרת? שאם עשו תשובה, השתא מיתה לא עבדי!

אמר רבי אבהו: בפירוש ריבתה תורה חייבי כריתות למלקות, דגמר לעיני מלעיניך.

מתקיף לה ר' אבא בר ממל: אי הכי, חייבי מיתות ב"ד נמי נגמרם מעיני מלעיניך! דנין לעיני מלעיניך, ואין דנין מעיני מלעיניך.

ומאי נפקא מיניה? והא תנא דבי ר' ישמעאל: ושב הכהן ובא הכהן - זו היא שיבה וזו היא ביאה!

ועוד, לגמור מעיני מלעיניך, דהא גמור לעיני מלעיניך!

קבלה מיניה רבי שמואל בר רב יצחק: כדי רשעתו - משום רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות, ברשעה המסורה לבית דין הכתוב מדבר.

רבא אמר: אתרו ביה לקטלא - כ"ע לא פליגי דאין לוקה ומת, כי פליגי - דאתרו ביה למלקות, רבי ישמעאל סבר: לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו, ור"ע סבר: לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקין עליו.

ורבי עקיבא, אי הכי, חייבי כריתות נמי לאו שניתן לאזהרת כרת הוא!

ואמר רבי חנניה בן גמליאל: מה אם העובר עבירה אחת - נוטל נפשו עליה, העושה מצוה אחת - על אחת כמה וכמה שתנתן לו נפשו.

ר"ש אומר: ממקומו הוא למד, שנאמר: ונכרתו הנפשות העושות וגו', ואומר: אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, הא כל היושב ולא עבר עבירה - נותנין לו שכר כעושה מצוה. ר"ש בר רבי אומר, הרי הוא אומר: רק חזק לבלתי אכול (את) הדם כי הדם הוא הנפש וגו', ומה אם הדם שנפשו של אדם קצה ממנו - הפורש ממנו מקבל שכר, גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן - הפורש מהן על אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות. ר' חנניא בן עקשיא אומר: רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר: ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

גמ'. א"ר יוחנן: חלוקין עליו חבריו על רבי חנניה בן גמליאל...

אמר רב אדא בר אהבה אמר רב: הלכה כר' חנניה בן גמליאל.

אמר רב יוסף: מאן סליק לעילא ואתא ואמר!
אמר ליה אב"י, אלא הא דאמר רבי יהושע בן לוי: שלשה דברים עשו ב"ד של מטה והסכימו ב"ד של מעלה על ידם, מאן סליק לעילא ואתא ואמר!

אלא קראי קא דרשינן, הכא נמי קראי קא דרשינן.

חידושי הריטב"א מסכת מכות דף כג עמוד ב

א"ר יהושע בן לוי שלשה דברים עשו ב"ד של מטה והסכימו עליהם ב"ד של מעלה. פירוש אף על פי שנראים כנגד התורה.

בית הבחירה למאירי מסכת מכות דף כג עמוד א

ועל זה הוא אומר שמאחר שלקו נפטרו מידי כריתן שנאמר ונקלה אחיך כיון שלקה הרי הוא אחיך ומכאן אמרו גם כן שמשחטא חוזר לשררתו ואפי' כהן גדול שחטא לוקה בשלשה וחוזר לכהנתו כמו שהתבאר במקומו.
אבל ראש ישיבה שחטא מלקין אותו ואינו חוזר לשררתו ולא אף להיות כשאר הסנהדרין שמעלין בקודש ולא מורדין כמו שהתבאר.

למה אין התשובה מועלת בבית דין של מטה

חידא - עין זוכר מערכת מ אות כ, טוב רואי סימן ו מהרל -

מהר"ל נתיבות עולם ב - נתיב התשובה - פרק ב

מדת התשובה כאשר יתחרט האדם מעונותיו שעשה ושב אל הש"י בכל לבו, ואל יתמה האדם מאיזה טעם יועיל התשובה אחר שכבר חטא, והרי ב"ד של מטה אחר שעשה חטא שחייב מיתה אף שאנו יודעים שכבר שב בתשובה אינו פטור מן המיתה.

ודבר זה מפני כי אין ב"ד של מעלה וב"ד של מטה שוים, כי בית דין של מעלה כמו שתחת ידם הרע שדנין על הרע כך דנין על הטוב ג"כ, ומפני כך אם האדם כבר עשה תשובה ותקן את מעשיו נדון לזכות בב"ד של מעלה, שכשם שהדין לרע תחת ידם כך מעשים הטובים דנין עליו, אבל ב"ד שלמטה אין משגיחין על זה ודנין את האדם על הרע בלבד, ודבר זה בארנו בפרקים אצל מקח שוחד ע"ש.

אמנם כי לפי הדברים אשר אמרנו כי התשובה הוא שייך מצד הש"י דוקא כי הוא בלבד מקבל שבים, ולפיכך ב"ד של מעלה דוקא מנקה לשבים ולא ב"ד של מטה, כי התשובה שייך אל הש"י כי מצד הש"י יש תשובה אל האדם לא זולת זה כלל, ולכך תמצא התשובה בבית דין של מעלה ולא בבית דין של מטה, ואדרבה החכמה אומרת חטאים תרדף רעה, וכן הנבואה, ואין התשובה רק מצד הש"י ולפיכך ב"ד שלמטה אין דין שלהם מצד התשובה:

שו"ת נודע ביהודה מהדורא קמא - אורח חיים סימן לה

תשובה לק"ק פלונית להרב המופלא מוהר"ר פלוני נר"ו אב"ד דק"ק הנ"ל, תק"ל:

מכתבו על הבי דואר מן ט' דנא הגיעני יום אתמול ואף כי כעת טרידנא עדיין בטרדות התלמידים מצורף לזה טרדות זמנים הללו עם כל זה הואיל והדבר נוגע לפתח שבים אמרתי שערי תשובה לעולם פתוחים. ובפרט שמזכיר במכתבו שהוא לצורך בר בי רב. והנה שורש השאלה שאחד נכשל בא"א כמה שנים שלש שנים רצופות שהיה בביתה, ועתה נתעורר בתשובה ואשרי לו שתורתו עמדה שלא ישתקע בטומאה ונפשו לשאול הגיע שהוא עתה חתן האשה הזאת שנשא בתה אם מחויב להודיע לחמיו שיפרוש מאשתו הזונה או שתיקתו יפה כי המה אנשי השם ויש להם בנים חשובים בתורה ובמשפחה יקרה ויש לחוש לפגם משפחה ומשום כבוד הבריות רשאי הבעל תשובה להיות בשב ואל תעשה שלא להודיע לחמיו כלל ושוב שאל אם יתן הדין שמחוייב להודיע אם יודיע לחמיו ולא ישגיח אם מחוייב לבוא לב"ד ואם יש כח ביד הב"ד להכריחו לפרוש ע"ח וידוי של חתנו. וגם שאל לסדר לו תשובה לאיש הזה ע"פ כחו כי הוא אדם חלוש מאוד ומתמיד בתורה הרבה:

....

והנה מה שביקש מעלתו ממני לסדר לבעל תשובה זה תשובה על עונו והזכיר שהוא אדם חלוש מאוד לא יסבול קושי התעניתים וסיגופים גם הזכיר נפלאות מהתמדת לימודו יומם ולילה ואינו שח שיחה בטילה כלל ואינו שוכב בלילה במטה כלל.

הנה הקשה לשאול ממני דבר קשה שאיני רגיל להשיב לשואל ממני שאלה בדבר שלא אוכל למצוא שורש בדברי הגמ' והפוסקים כי לא מצינו בכל התלמוד מספר התעניות ימים חרוצים וקצובים לכל חטא ואשמה כפי חומר העון. הן אמת שצום כתיב בפסוק בנביאים לצורך התשובה שובו עדי בצום וגו'. אמנם הגבלת מספר התעניות לא נתפרש לא בכתוב ולא בגמרא רק שספרי המוסר והתשובה האריכו בזה ורוב דבריהם בנויים על סברות כרסיות בלי שורש וספר אחד נשען על חבירו בלי יסוד כלל.

ומצינו בזה הרבה חומרות והרבה קולות ולכן קשה עלי להשיב בזה, וביחוד אחרי רואי שהבעל תשובה עצמו הוא צורבא מרבנן יסדר הוא לעצמו הלא כל ספרי המוסר והתשובה מצויים ביד כל אדם.

אמנם אחרי אשר מעלתו מפציר בזה והאיש הוא צורבא מרבנן ואיש חלוש לכן לא אמנע מלדבר קצת בזה. והנה עונו גדול מנשוא מצד חומר העון עצמו עון אשת איש ובפרט שהתמיד בחטא זה שלש שנים רצופות והיה עמה בבית ושכיחא לי' בודאי שאין מספר לרוב פעמים שבא עליה ולא יספיקו לו שנות מתושלח למספר התעניות בתשובת המשקל לפי תשובות הרוקח שדבריו דברי קבלה ואין לדמות דבריו לדברי האחרונים.

ומה שהמציא בעל קנה חכמה תקנה לשבים שדי אם יעשה תשובת המשקל על אותה עבירה שלש פעמים דבר זה אין לו יסוד ואטו מי שעבר עבירה שיש בה מלקות כ' פעמים והתרו בכל פעם מי סגי לו בג' פעמים מלקות והלא הב"ד מלקין אותו לפי מספר ההתראות ומשנה ערוכה אמרו לו אל תשתה אל תשתה חייב על כל אחת ואחת וארישא קאי שהיה שותה כל היום. ומה שלקח סמוכים שבפעם השלישית כבר נכתם עונו בנשמתו מעבר לעבר ואין מקום לחטא הרביעי לחול דבר זה אין לו שחר ואטו בנשמתו לבד פוגם והלא פוגם למעלה וכשארז"ל ותשכח אל מחוללך. ולא עוד לו יהיה כדבריו עון עצמו אינו נמחק וכל אחד רווחא שביק וכאשר שב על הראשונים חלו האחרונים, וכעין שארז"ל במס' שבועות דף כ"ז ע"ב חיובא הוא דליכא הא שבועה איכא דאי משכחת רווחא חייל שאם נשאל על הראשונה חיילא שניה. ואין דרכי לעיין בספרים הללו רק קצת אני זכור מילדותי.

אלא שאומר אני כל זה אם היה התענית דבר המעכב בתשובה אבל באמת אין התענית רק דבר טפל לתשובה, ועיקר התשובה הוא עזיבת חטא וידוי דברים בלב נשבר חרטה בלב שלם התקרבות והתלהבות לאהוב את הבורא והיינו תשובה שישוב אל ה' וירחמהו, וישוב אל ה' היינו שידבק בו אבל שאר דברים תענית וסיגופים אינם עיקרים.

ותדע הרי זה בלתי ספק שהתשובה מכפרת כפרה גמורה ודבר זה מפורסם בתורה ונביאים וכתובים ובשני התלמודים ובכל המדרשים והנביא אומר (יחזקאל יח) ובשוב רשע מרשעתו וגו' (שם לג) כל חטאתיו אשר חטא לא תזכרנה לו וגו'.

וגם זה אין ספק בו בזמן שסנהדרין היה נוהג אם עבר על חייבי מיתות ב"ד אחר ההתראה אף אם שהו עדים ולא באו לבית דין שנים רבות ובין כך עשה זה תשובה והרבה סיגופים ותעניות לאין מספר יותר ויותר מתשובת המשקל הנזכר ברוקח ושוב אחר כל התשובה באו עדים לב"ד והעידו הא ודאי שאין הב"ד משגיחין על תשובתו ושורפין וסוקלין לפי עונש החטא, והדבר יפלא כיון שודאי שהתשובה הועילה וכבר סר עונו וחטאתו נתכפרה למה יומת ונקי וצדיק אל תהרוג כתיב. ובהדיא אמרו בריש אלו הן הלוקין חייבי מיתות עשה תשובה אין בית דין מוחלין לו. אלא ודאי גזירת הכתוב הוא שאלמלא כן בטלו עונשי תורה בכללן ואין אדם שיומת בב"ד כי יאמר חטאתי והנני שב וכיון שהקב"ה רצה ליתן עונש מיתה על קצת עונות כדי שיתירא האדם מלעבור לכן נחוץ הוא שלא תועיל התשובה להציל ממיתת ב"ד.

ואי ס"ד שתשובת המשקל הוא עיקר בתשובה א"כ ודאי שנאמר למשה מסיני כל עון ואשמה משקלה ומשקל תשובתה לפי ערכה, ומעתה למה לא יועיל תשובה להציל ממיתת ב"ד ואעפ"כ כל עונשי מיתת ב"ד לא יבוטלו דנחזי אנן אם סיגף עצמו לפי משקלו ובפרט שהרבה סיגופים יש שאין להערים כגון לישב ערום בפני הדבורים וגלגול שלג וכיוצא מהנזכר בספרי התשובה ומי שלא עשה לפי משקלו יומת בבית דין, וגם בתענית אין להערים שאם העדים יבואו תיכף לבית דין יומת שהרי עדיין לא התענה.

ואין לומר דאכתי היו בטלים כל עונשי ב"ד משום דבשעת התראה הוא ספק פן יעשה תשובה והוה התראת ספק, הא ליתא דמן הסתם העדים יביאוהו תכף לב"ד, ועוד תינח למ"ד התראת ספק לא שמה התראה אבל למ"ד שמה התראה וכן קיימ"ל מאי איכא למימר, אלא ודאי שאין לסיגופים ותעניות עיקר מן התורה ועיקר התשובה הוא חרטה גמורה. וזה יכול להיות ברגע אחד ואם אתה אומר שתשובה תציל ממיתת ב"ד בטלו כל דיני מיתות ב"ד.

ואף שבארבעה חילוקי כפרה ארז"ל שאם עבר על כריתות ומיתות ב"ד תשובה ויוה"כ תולים ויסורים ממרקים הרי שהיסורים עיקר הכפרה ואי אפשר לגמור הכפרה בלי יסורים. אומר אני הן אמת שצריך יסורים אבל כבר ארז"ל עד היכן תכלית יסורים אפילו הושיט ידו לכיס ליטול שלש ועלו בידו שתים עיין שלהי פרק יש בערכין.

הן אמת שדברי הרוקח דברי קבלה והרי הוא נתן תשובת המשקל, אומר אני שודאי נחוץ הוא לבעל תשובה כדי לשבור לבו הזונה שיוכל להתחרט בלב שלם וכל זמן שלא נשבר לבו אי אפשר להיות החרטה בלב שלם בלי ערמה וכל זה מן הסתם.

אבל מי שיוכל לזבוח יצרו ע"י התורה שכבר העידו חז"ל שאם אבן הוא נמוח וגם התורה מתשת כח לזה אני מיקל מאוד בתענית וסיגופים אבל החרטה ושבירת הלב והבכי זה נחוץ מאוד והמרבה בבכי במסתרים משובח.

והנה בעיקר התשובה כבר אני רואה באיש הזה דבר גדול שהזכיר מעלתו במכתבו שלא יסף לדעתה מיום חתונתו שנתים ימים והיה עמה בבית. והנה רז"ל אמרו בשלהי יומא היכי דמי בעל תשובה אמר ר"י שבאתה דבר עבירה לידו פעם ראשונה ושניה וניצול ממנה מחוי רב יהודה באותה אשה באותו מקום באותו פרק, וזה נתקיים באיש הזה. אמנם עם כל זה לא תזוח דעתו עליו שאף שנתקיים באותה אשה באותו מקום אבל באותו פרק לא נתקיים ולא יתקיים שהרי בשעת החטא היה רווק ועתה יש לו אשה ויש לו פת בסלו, וגם איני יודע אם מה שלא יסף לדעתה הוא מחמת תשובה או אולי היתה אשתו מצוי' ולא היה לו שעת הכושר לחטוא פן תרגיש בהם אשתו.

אמנם מה שהזכיר מהתמדת למודו נפלאות וגם שברון רוחו ושמירת פיו ולשונו מדברים בטלים, כבר יש לו יסוד גדול לסמוך עליו. ויקיים וידוי דברים לקיים וחטאתי נגדי תמיד ויתודה ויתחרט. והנה צריך להתודות על חטא קטן אפי' מדברי סופרים שעבר שהרי כיון שזנה עם האשה קודם החתונה היה אסור לישא בתה כמבואר ביבמות ריש פרק

נושאים על האנוסה הן אמת עתה שכבר כנסה לא יוציא כמבואר בהרמב"ם ובש"ע אה"ע סי' ט"ו סעיף י"ג מ"מ תחלת הנשואין עבר אדרבנן וצריך חרטה גם צריך להרחיק חמותו מביתו שלא תבא לביתו כלל שאם תרגיל לבא לבתה צריך לגרש את אשתו לפי דעת הרמ"א שם בסעיף כ"ז וק"ו שלא יזור בבית חמותו. וכבר ארז"ל חתן הדר בבית חמיו וכו' ק"ו זה שכבר נכשל בה.

והנה אף שאני מיקל בתעניות וסיגופים ותשובת המשקל לזה האיש אבל פטור בלא כלום אי אפשר בפרט לפי רוב התמדת החטא. והנה התמדת התורה הוא עיקר. אמנם ילמוד דברי תורה שיש בהם ממש משניות בעומק העיון עם תוס' יום טוב ש"ס ופוסקים ותורה נביאים וכתובים וג"כ ספרי מוסר חובת הלבבות מן אחר שער היחוד עד גמירא ושל"ה במקום שאינו מדבר בנסתרות והלכות תשובה ברמב"ם. וידבק מאוד בשירות ותשבחות של דוד המלך ע"ה שזה דבר גדול להלהיב בלב האדם אהבת הבורא ב"ה. אבל שאר תפלות ותחנונים אשר חדשים מקרוב דורות מעוטים לפני דורנו ירחק מהם ובאתר דליעול ירקא ליעול בשרא וכוורי הם שירותיו של דוד שבודאי מועילים, ובכל חצות הלילה ירבה בבכי על החורבן ועל הגלות. והואיל והוא אדם חלש ומתמיד בתורה לא יתענה בקיץ בזמן החום ביותר כמו תמוז כלל רק בערב ר"ח, ושאר ימי הקיץ יתענה בכל שבוע יום אחד מלבד באלול יתענה כל שבוע ב' או ג' פעמים לפי כחו ובעש"ת יתענה יום ויום ובימי החורף מן תחלת חשוון עד ר"ח ניסן יתענה בכל שבוע שלשה ימים ובתוכם יום אחד שלם לילה ויום. ככה יתנהג שלוש שנים רצופות ואם ירגיל לקיים חצות לילה אקום ולא יעבור עליו חצות לילה בשינה ויהיה עומד על משמרתו עד אור היום ולא דוקא עומד הה"ד יושב רק שלא יבטל מתורה ותהלים מחצות עד אור היום אזי יכול להקל על עצמו קצת מהתעניות ויתענה רק שני ימים בכל שבוע בחורף.

יתר סגופים כבר הזכיר מעלתו שאינו שוכב על מטה כלל ודי בזה. ירחיק משחוק שלא ישחוק שלוש שנים הללו אפילו שלא ימלא פיו ולשמחה מה זו עושה והוא יתאבל על עונו. לא יסתכל בנשים ויהי שח עינים. כל שלוש שנים הללו כל ימי השבוע לא ישתה יין ולא יין שרף ולא משקה המחמם רק טעע עם צוקר /תה עם סוכר/ יכול לשתות ולפעמים מעט קאפע /קפה/. בליל העונה רשאי לשתות אף משקים הנ"ל, ואופן עונתו איננו מסדר לו כי אינו רשאי לגזול עונת אשתו וגם לפי מזגו אם הוא חם או קר בטבעו ויסדר לעצמו בגדר האמצעי ואינו ראוי להחמיר על עצמו יותר מדאי במותר לו וכבר אמרו חז"ל שמאל דוחה וימין מקרבת. ומה טוב שלא יבטל מטבילת קרי. אחר כלות שלוש שנים ראשונות בשלש שנים שניות יתענה בחורף ב' וה' ובקיץ יתנהג כראשונות, ורשאי בג' שנים שניות לשכב על מטה מוצעת כרצונו וכפי כחו. ושוב כל ימי חייו יתענה בכל חורף בכל שבוע יום א' ובקיץ ער"ח לקיים וחטאתי נגדי תמיד ובין ר"ה ליוה"כ בימי התשובה יתענה בכל יום.

ואחר שהזכיר מעלתו שהוא עתיר נכסין מאוד ירבה בצדקה וחטיף /וחטאך/ בצדקה פרוק. ומה טוב אם יחשוב תשובת המשקל של הרוקח ואין ספר הרוקח כעת לפני יעיין בעצמו מספר ימי התענית הקצובים שם לאשת איש ואולי גם מספר ימי תענית נדה כי בודאי לא נזהר בה גם בימי נדתה. ויכפיל

המספר שלש פעמים לפי דעת הקנה חכמה ומספר הימים שיעלה סך הכל יפדה בצדקה עפ"י חשבון המבואר בא"ח סוף סי' של"ד בעד כל יום סך שנים עשר פשוטים וי"ב פשוטים עולה ח"י צ"ל עפ"י חשבון המבואר שם במג"א ס"ק ל"ד בשם תה"ד וסך הכל שייצורף בחשבון יחלק לצדקה אם אפשר לו בלי הקפדת אשתו, ואעפ"כ יקיים מספר התעניות אשר קצבתי לו, והוא רחום יכפר עון וסר עונו וחטאתו תכופר.

...

ר' צדוק הכהן מלובלין - תקנת השבין אות ח'

ועוד יש מעלה שמינית במה שגדולה תשובה ולא נזכר ביומא רק בראש השנה (י"ז ב) איתא גדולה תשובה שמקרעת גזר דין של אדם ודייק מלבבו יבין ושב ורפא, וביומא אמביא רפואה מייתי מארפא משובתם ולא מהאי ואי משום דהוא רפואה דסליחה כמו שאמרו במגילה (י"ז ב) גם ארפא משובתם אימא כן וכמו שכתבתי (לעיל אות א') באמת כן, רק דארפא משמע להבא וכדייק גמרא שם אחר כך לפירוש א' דרש"י, אבל ורפא היינו לשעבר שכבר נרפא ועוד ארפא משמע מפעולת ה' יתברך אבל ורפא משמע מעצמו וזה דבר מופלא שיהיה נרפא מעצמו על ידי התשובה והרי ה' יתברך ידו פתוחה לקבל שבים משמע דצריך לקבלתו, אבל ביום הכפורים מיירי בענין הכפרה של התשובה להבא ולשעבר ודבר זה הוא הוצאת ענין התשובה לפועל, וכל דבר היוצא לפועל יש בו שלוש ראשונות המולידות דבר ההוא בכח שמהם נמשכות שבע תחונות מדות הבנין של ההוצאה לפועל, כי כל דבר מוגבל על כרחך נחלק לשלוש חלוקות והגבלות ראש תוך סוף והם השלוש ראשונות [ומהם נבנים היציאה לפועל בהתפשטות המקום שלוש הגבלות דאורך ורוחב וגובה או עומק שבהם הששה קצוות דכל דבר והשביעי הוא כללות השטח כידוע], ומזה מיירי בראש השנה דזהו ולבבו יבין הוא שורש התשובה בהיותו עדיין בכח בבינה שבלב לבד, ועשרת ימי תשובה הם עשר מדות הקומה ובראש השנה הוא ההתחילה ושלוש ראשונות וביום הכפורים הוא הגמר והסיום וכדרך שאומרים בראש השנה יכתבון וביום הכפורים יחתמו, ועל כן במסכת ראש השנה ביארו מעלה זו של תשובה שמצד עצם מדתה שהיא מדה השמינית מתתא לעילא כנודע דבינה תמן שורש התשובה שאינה אלא בלב והיציאה לפועל הוא מה שה' יתברך גומר בעדו ומקבלה ואז יש לה שבע מדריגות ומעלות דיומא:

ואמרו בראש השנה (שם) גזר דין דיחיד אינו נקרע והיינו כמו שנאמר (מלאכי ג', ו') אני ה' לא שנית, כי הנה לשון נקרע וכן תשובה שמקרעת וכן לשון הכתוב ורפא מעצמו היינו דהתשובה מעצמה היא הקורעת ומרפאת, כמו דרך משל שנפל מים על נייר כתוב ונמחקו האותיות כי אותיות הגזר דין הוא ממעשה העבירה עצמה כי חטאים תרדף רעה ומזה נעשה נייר של הגזר דין דהיינו ספרן של רשעים, דידוע שהספר של צדיקים ושל רשעים ושל בינונים הוא לב האדם עצמו וכששובר לבו ועשה תשובה ונשבר לבו בקרבו הרי נקרע הספר של גזר דין, רק מכל מקום צריך עזר ה' יתברך שיוכל להשלים כל מדריגות התשובה בשלימות ולא ימנעהו יצרו המתגבר בכל יום וכמו שאמרו (סוכה נ"ב ב) דאלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אין יכול לו וזהו לענין להבא דעל זה

נאמר ארפא:ומטעם זה אין תשובה מועלת לפטור מעונשי בית דין שהוא על ידי עקירת המעשה למפרע דעל ידי התשובה כאילו לא חטא והזדונות כשגגות או כזכויות ולמה יענש, אבל כל תיקוני התשובה הכל בלב אף ביציאה לפועל שהוא מצד ה' יתברך שמקבלו אני ה' לא שניתני, ומאחר דגזר דין כתוב בתורה אי אפשר לשנותו דתורה נקרא אמת כמו שאמרו בברכות (ה' ריש ע"ב) ואמת הוא מה שיכון לעד ולא ישתנה לעולם וכן חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת כמו שאמרו ביומא (ס"ט ב), ועל כן גזר דין דהיינו כשנחתם כדמשמע בראש השנה (ט"ז א) אי אפשר להשתנות:

ועל כן אמרו (עבודה זרה י"ז א) במינות זנות שאם ישובו לא ישיגו אורחות חיים דעל זה לא יועיל התשובה, דוגמת לפטור ממיתת בית דין דמאחר דאדוק בהו זה מיקרי דנחתם גזר דין כמבואר (ראש השנה י"ח א) דזהו מה שנאמר (ירמיה ב', כ"ב) נכתם עוונך, רצה לומר ככתם הנכנס בבגד בחוזק שאף שיעבירו כל שבע סימנין אין עובר שזהו סימן הכתם המטמא כמו שאמרו בנדה (ס"א ב) שאינו מתכבס ועובר כלל, כך השקוע בעוון וברע בכל מעמקי לבבו שלא יכול להתכבס, וזהו חתימת גזר דין שאינו נקרע דכל באיה וגו', ואף על גב דאין לך דבר שעומד בפני התשובה מכל מקום בענין היציאה לפועל במעשה הרי יש ארבעה חלוקי כפרה הנזכר ביומא דצריך ליסורין ומיתה ממרקין, והיינו כל ימי עולם הזה שעדיין לא הגיע לשלימות מדריגתה שייגעו לעתיד דיבולע המות ויכלו היסורין מן העולם כי יגיע למדריגת מוחלין לו ולכל העולם כולו שיהיה התעוררות התשובה בכל העולם כולו:

ובציבור נקרא דאז הוא עת רצון וכמו שאמרו (ברכות ח' א) אימתי עת רצון וכו' וכמו שאמרו (ראש השנה י"ח א) דביחיד נקרא בהמצאו בעשרת ימי תשובה ובציבור בכל קראנו ואפילו לאחר גזר דין עיין שם, והיינו דרצון הוא ההיפך מרוגז ודין וכיון דהציבור מעוררים עת רצון ממילא אין מקום לדין ואין כאן שינוי שהדין לא נשתנה רק שנתגלה אור חדש בעולם שהוא אור רצון יתברך שהוא לעולם להיטיב, ובהתגלות עת רצון זה שהקב"ה מרוצה בעולמו ומוצא ניחא מבריותיו על ידי התשובה שבלב ואובנתא דליבא אף על פי שעדיין לא נגמר היציאה לפועל על ידי עזר ה' יתברך עד עת קץ מכל מקום כבר ורפא מעצמו וממילא נקרע גזר דין על ידי גילוי מדת רצונו וטובו יתברך....

[ובנודע ביהודה קמא (סימן ל"ה) כתב דאם כן בטלת כל עונשי תורה עיין שם, ואין זה מספיק לעשות דינא בלא דינא ואין אחריות עונשין עלינו, ומה שחשב שהעונשין כדי למנוע העוברין, אינו כן דאין עונש בית דין אלא בעדים והתראה ואין זה מצוי כל כך וסנהדרין ההורגת אחת לשבע שנה נקרא חובלנית, ואם יהיה הדור פרוץ והוא צורך שעה דבר זה נמסר לבית דין לענוש גם שלא מן התורה כמו שאמרו ביבמות (צ' ב), ואין עונשי התורה משלוש עשרה מדות וצורך שעה אלא שכן קצב העונש המגיע לאותו עוון וכשקיבל עונשו נתכפר וכמו שאמרו (מגילה ז' ב) כיון שלקה הרי הוא כאחיק, ונהירנא דראיתי באיזה ספר ובספר ה"ר חיד"א בשם אחרונים כתבו הטעם דשמה לא שב בכל לב רק איערומי מערים מפני פחד העונש, וגם זה אין מספיק להמיתו מפני הספק כיון דאם שב באמת פטור ספק נפשות להקל ואין

להמיתו מספק שמא מערים, ולא שייך גם כן לומר בזה אין ספק תשובה מוציא מידי ודאי חטא להוציא הלה למיתה על ידי זה דהרי לקולא יש לומר דלא אמרינן כן כמו שכתבו תוספות (פסחים ט' א ד"ה כדי ובחולין י' א ד"ה טבל ובנדה ט"ו ב ד"ה בהמתו) יעוין שם הרי דלאו מילתא פסיקא הוא גם באיסורין כל שכן בדיני נפשות והלה צווח אני שב באמת] ועל כרחק דהתשובה אף על פי שמועילה היינו רק מצד ה' יתברך שידו פתוחה לקבל שבים, אבל מצד החכמה הנפש החוטאת תמות כמו שאמרו בירושלמי (מכות פרק ב' הלכה ו'):

והיינו דודאי אילו היה מצוות התורה רק גזירת מלך לעשות רצונו וכל חטאי העובר והעונשין הבאין עליו רק מפני שעבר מצות המלך אם כן היה בדין לכשישוב ויבקש מחילה וכפרה שיועיל שאפילו בשר ודם צריך שלא יהיה אכזרי מלמחול כשמבקש מחילה כל שכן ממלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שאף על פי שכפי גדולתו המראת רצונו חטא גדול ועצום מאוד מכל מקום הוא מלך מלא רחמים וכבודו למחול לחוטאים המבקשים מחילה ובדין הוא כך למלך רחמן כמותו יתברך שהוא מקור הרחמים שיש בעולם שגם היותר רחמני שבבני אדם אין לו שום שייכות וערך לרחמנותו יתברך על הנבראים ולא יעלה על הדעת שיתאכזר ולא ימחול להמתחרט ומבקש מחילה וכל שכן שכבר הבטיח על התשובה ושהוא חפץ בתשובת רשעים ומרבה לסלוח:

אבל באמת אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו להטיל עליהם גזירות כדי להענישם אם יעברו ועל זה אמרו (דברים רבה ח', ב') שאל תאמר לרעתכם נתתי התורה לא ניתנה אלא לטובתכם ואין רצונו לומר לרעתכם ממש דזה לא יעלה על הדעת חס ושלום רק רצה לומר שאינו גזירה בעלמא דאם כן רעה הוא לגבי העוברים שהם הרוב ואין אדם צדיק בארץ וכו' ובבבא בתרא (קס"ה א) רובן וכו' ומוטב היה שלא יגזור ולא יענשו, אבל באמת התורה הוא דפוס מעשה בראשית כמו שאמרו בבראשית רבה (א', א') וכפי חוקי הבריאה ההכרח הוא לשמור חוקי התורה כדי לקיים העולם וחטאים תרדף רעה היא העבירה עצמה רודפתם ואין לו להתאונן על חי עולמים רק על עצמו וטובה גדולה עשה ה' יתברך במתן תורה שהודיענו הדברים אשר יעשה האדם וחי וזהויר כמה פעמים על הבחירה בחיים כי הם חיינו מצד עצמם ואם כן מה מקום לתשובה ובקשת מחילה אם גוף הדבר מצד עצמו רע ומר ומביא העונש, הא למה הדבר דומה לאדם שפצע בעצמו היועיל מה שיתחרט אחר כך ועל כרחו לשום רטיות וסממנים מרפאים ואם קטע ידו אין לו תקנה עוד, ומצוות התורה הם חיות אברי הנפש והחוטא הוא כפוצע או קוטע אבר כפי גודל החטא ולפיכך מצד החכמה אין מקום לתועלת התשובה להצלת המיתה הראויה לנפש החוטאת, אלא שכל זה מצד חוקים שחקק ה' יתברך בעולמו והמדות ומאמרות שבהם נברא העולם בשבעת ימי בראשית הנותנים גבול וקצבה לכל דבר וכפיהם הם חוקי התורה המגדרת האדם שהוא דוגמת העולם, אבל ה' יתברך ברא התשובה קודם לעולם וקדמה לתורה גם כן כי יש מדריגה גבוה יותר שכשמגיע לשם כבר עבר למעלה מגבול העולם וחוקיו ואין חטאי יציאת החוקים מגיעים לשם, וזהו פתיחת השער לדופקי בתשובה הם שערי תשובה דלמעלה מכל

השערים של הנהגות העולם, והם גם כן השערים הנפתחים ביום הכפורים דעל ידי כן יוכל הכהן גדול ליכנס אז לבית קודשי קדשים מה שאין יכול ליכנס כל השנה:

וכך במצוות התורה מצות התשובה הוא בהעלם מצד העולם הזה ולפיכך משפטי הסנהדרין שהם משפטים שבעולם הזה אין התשובה מועלת להם כי אין כח לתשובה שיועיל לתקן הקודם שיהיה כאילו לא חטא או עוד כזכויות מבורר בעולם הזה שהוא עלמא דאתגלייא והרי כפי ההתגלות של אדם אשר יראה לעיניו היה מעשה החטא, ואף בדיני שמים לאחר גזר דין שנמסר למלאכים והם אין יודעין מחשבות שבלב כמו שנאמר (ירמיה י"ז, י') אני ה' חוקר לב [ולאפוקי מהתוספות פרק קמא דשבת (י"ב: ד"ה שאין) וכמו שכתבתי במקום אחר] לא מהני אלא בעשרת ימי תשובה שהוא בהמצאו, שאז מתגלה מלכותו יתברך דעל כן אומרים המלך הקדוש והמלך המשפט והוא יושב על המשפט והוא יודע מעמקי הלב וסגי בתשובה לבדה להיות נקרע ממילא הגזר דין על ידי התשובה כיון דשב לה' בכל לבו אין מקום עוד לעונש שהוא מהעבירה עצמה דתרדפו רעתו וה' יתברך הרואה ללבב רואה דאין כאן עוד עבירה:

וכן לציבור בשאר ימות השנה כששבים לה' יתברך וממליכים אותו יתברך עליהם להיות ה' שופטינו וגו' והוא יושענו, מה שאין כן יחיד דאין מלך בלא עם אין יכול להמשיך התגלות מדת המלכות אלא בעשרת ימי תשובה הנמשכים מראש השנה שאז הוא התגלות מלכותו שהיה בבריאת עולם מצד עצמו שהוא ברא לו עם כדי לגלות מדת מלכותו, וכן מתגלה בכל ראש השנה מדת מלכותו על הנבראים מצד עצמו בלא אתערותא שלהם וישראל ממליכין אותו על עצמם מרצונם, ועל ידי התפילה לה' יתברך שהוא קרוב לכל קוראיו יכול לקרוע הגזר דין שנמסר למלאכים גם בשאר ימות השנה, כי ה' יתברך יכול לשנות מה שאין כן להיות נקרע מעצמו על ידי התשובה לבד, כי זו המדרגה הגדולה שבתשובה שאינה מורגשת אלא בבינה שבלב ולפני בוחן לבבות יתברך שמו לבד וכמו שכתבתי:

אופנים של תשובה בבית דין של מטה

א - עיר הנדחת

רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ד הלכה ו

והיאך דין עיר הנדחת, בזמן שתהיה ראויה להעשות עיר הנדחת, בית דין הגדול שולחין ודורשין וחוקרין עד שידעו בראיה ברורה שהודחה כל העיר או רובה וחזרו לעבודת כוכבים אחר כך שולחים להם שני תלמידי חכמים להזהירם ולהחזירם אם חזרו ועשו תשובה מוטב ואם יעמדו באולתן בית דין מצוין לכל ישראל לעלות עליהן לצבא והן צרין עליהם ועורכין עמהן מלחמה עד שתבקע העיר...

השגת הראב"ד אחר כך שולחים להם שני תלמידי חכמים להזהיר אותן ולהחזירן אם חזרו ועשו תשובה מוטב. א"א טוב הדבר שתועיל להם התשובה אבל לא מצאתי תשובה מועלת אחר התראה ומעשה.

ב - פסולי עדות

רמב"ם הלכות עדות פרק יב

הלכה א] כל הנפסל בעבירה אם העידו עליו שני עדים שעשה עבירה פלונית אף על פי שלא התרו בו שהרי אינו לוקה הרי זה פסול לעדות...

הלכה ד] כל מי שנתחייב מלקות בין שעשה תשובה בין שלקה בבית דין חוזר לכשרותו, אבל שאר פסולי עדות שהן פסולין משום ממון שחמסו או שגזלו אף על פי ששלמו צריכין תשובה והרי הן פסולין עד שיודע שחזרו בהן מדרכן הרע.

הלכה ה] מאימתי חזרת מלוים ברבית משיקרעו שטרותיהן מעצמן, ויחזרו בהן חזרה גמורה שלא ילוו ברבית אפילו ב לעכ"ם.

הלכה ו] מאימתי חזרת המשחקין בקוביא משישברו את פסיפסיהם, ויחזרו בהן חזרה גמורה שלא יעשו אפילו בחנם.

הלכה ז] מאימתי חזרת מפריחי יונים משישברו את הכלים שצדין בהן, ויחזרו בהן חזרה גמורה שאפילו במדבר לא יעשו.

הלכה ח] מאימתי חזרת סוחרי שביעית משתגיע שביעית ויבדקו, ולא חזרת דברים בלבד אלא כותב אני פלוני בן פלוני כנסתי מאתים זוז מפירות שביעית והרי הם נתונים במתנה לעניים.

הלכה ט] מאימתי חזרת המועל בשבועה משיבא לבית דין שאין מכירין אותו ויאמר להם חשוד אני או יתחייב שבועה בבית דין שאין מכירין אותו בממון חשוב ישלם ולא ירצה להשבע, וכן טבח שהיה בודק לעצמו ומוכר ויצאת טרפה מתחת ידו שהרי הוא בכלל אוכלי טרפה שהן פסולין לעדות, הרי זה פסול לעדות עד שיראה ממעשיו שניחם על רעתו, וילבש שחורים ויכסה שחורים וילך למקום שאין מכירין אותו ויחזיר אבדה בממון חשוב, או יוציא טרפה מתחת ידו בדבר חשוב.

הלכה י] וכן עד זומם שהלך למקום שאין מכירין אותו ונתנו לו ממון חשוב להעיד בשקר ולא רצה הרי זה עשה תשובה וחזר לכשרותו וכן כל כיוצא בזה.

ג - עושה מעשה עמו

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף כב עמוד א - ב
תלמוד בבלי מסכת יבמות דף כב עמוד א

[משנה] מי שיש לו בן מכל מקום - פוטר אשת אביו מן היבום, וחייב על מכתו ועל קללתו

[גמרא] וחייב על מכתו. אמאי? קרי כאן: ונשיא בעמך לא תאור, בעושה מעשה עמך! כדאמר רב פנחס משמיה דרב פפא: בעושה תשובה, הכא נמי כשעשה תשובה. והאי בר תשובה הוא? והתנן, שמעון בן מנסיא אומר: איזהו מעוות לא יוכל לתקון? זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר! השתא מיהא עושה מעשה עמך הוא.

רש"י מסכת יבמות דף כב עמוד ב

השתא מיהת - הואיל ושב עושה מעשה עמך הוא ונהי נמי דעונו גלוי ונזכר כל זמן שממזר קיים מיהו מתשובה ואילך בכלל עושה מעשה עמך הוא.

תוספות מסכת יבמות דף כב עמוד ב

כשעשה תשובה - והא דאמר בפ' הנחנקין (סנהדרין דף פה: ושם) לכל אין הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללו חוץ ממסית כו' התם כשעשה תשובה. וא"ת בשלמא מלקות משכחת דמחייב אף על פי שעשה תשובה אלא לקללו מי שעשה תשובה אין רשאי לקללו אפילו אחר ויש לומר דאם הזכיר שם שמים לבטלה או עשה דבר שנתחייב בו נדוי אף על פי שעשה תשובה חייב ולא מיפטר.

רמב"ם הלכות ממרים פרק ה הלכה יב

מי שהיו אביו ואמו רשעים גמורים ועוברי עבירות, אפילו נגמר דינן להריגה והם יוצאים ליהרג אסור להכותן ולקללם, ואם קלל או חבל בהן פטור, ואם עשו תשובה הרי זה חייב ונהרג עליהן אף על פי שהרי הן יוצאין למיתה, במה דברים אמורים בבנו אבל אחד שבא והכהו וקלל אחר שנגמר דינו אף על פי שעשה תשובה הרי זה פטור הואיל והוא הולך למיתה, ואם ביישו חייב בקנס המבייש.

ד- קבלת מומר בתשובה

רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ב

ישראל שעבד עבודת כוכבים הרי הוא כעובד כוכבים לכל דבריו ואינו כישראל שעובר עבירה שיש בה סקילה, מומר לעבודת כוכבים הרי הוא מומר לכל התורה כולה, וכן האפיקורסים מישראל אינן כישראל לדבר מן הדברים ואין מקבליים אותם בתשובה לעולם שנאמר כל באיה לא ישובון ולא ישיגו ארחות חיים.

שו"ת הרמב"ם סימן רסד

[שאלה] ועוד, מה שאמר הדרתו בפרק השני מהלכות ע"זג וכן המינים מישראל אינן כישראל לדבר מן הדברים ואין מקבלין אותן בתשובה לעולם. ואמר הדרתו בפרק השלישי מן הלכות תשובה בד"א שכל אחד מאלו אין לו חלק לעולם הבא, כשמת בלא תשובה, אבל אם שב מרשעו והוא בעל תשובה, הרי זה מבני העולם הבא, שאין לך דבר שעומד בפני התשובה. וקשה מה שנאמר על המינים אין מקבלין אותן

בתשובה לעולם, והרי נאמר בסוף הפרקה על מי ששב מן הכל, (שמקבלין) אותו.

[תשובה] ומה שאתם חושבים לסתירה בדבר המינים, אין בו סתירה כלל, לפי שאחד משני המאמרים (הוא) אין מקבלין אותן בתשובה, ר"ל בזה, שאנו לא נקבל מהם תשובה ולא נראים בחזקת בעלי תשובה, אלא בחזקת מינים, כפי שהיו, והצדיקות שהם מראים היא או מסיבת הפחד או לגנוב דעת הבריות. וזה המאמר האחרון הוא, שאם שבו באמת במה שבינם לבין בוראם, יש להם חלק לעולם הבא, וזה דין בדבר מה שבינם לבין בוראם, וזה הראשון בדבר מה שבינם לבין בני האדם.

ה - אונאת בעלי תשובה

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף נח עמוד ב

משנה. כשם שאונאה במקח וממכר כך אונאה בדברים. לא יאמר לו בכמה חפץ זה והוא אינו רוצה ליקח. אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים, אם הוא בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך, שנאמר וגר לא תונה ולא תלחצנו.

רמב"ם הלכות תשובה פרק ז הלכה ח

בעלי תשובה דרכן להיות שפלים וענוים ביותר, אם חרפו אותן הכסילים במעשיהם הראשונים ואמרו להן אמש היית עושה כך וכך ואמש היית אומר כך וכך, אל ירגישו להן אלא שומעין ושומחים ויודעין שזו זכות להם, שכל זמן שהם בושים ממעשיהם שעברו ונכלמים מהן זכותם מרובה ומעלתם מתגדלת, וחטא גמור הוא לומר לבעל תשובה זכור מעשיך הראשונים או להזכירן לפניו כדי לביישו, או להזכיר דברים וענינים הדומין להם כדי להזכירו מה עשה, הכל אסור ומזוהר עליו בכלל הונית דברים שהזהירה תורה עליה שנאמר ולא תונו איש את עמיתו.

ו- עליה לתורה ודוכן

ספר אור זרוע חלק ב - הלכות נשיאת כפים סימן תיב

זכהן שנשתמד ועשה תשובה פסק רבינו גרשום מאור הגולה שהוא עולה לדוכן ונושא את כפיו וקורא בתורה ראשון כשאר אחיו הכהנים. וזה לשונו

וששאלתם על עסק כהן שנשתמד כיון שעשה תשובה ראוי לעלות לדוכן ולישא את כפיו ואף על גב דכתיב וקדשתו לכל דבר שבקדושה [והאין] כיון שנשתמד חילל את קדושתו כיון שחזר חזרה קדושתו ולא פקעה ליה קדושתיה שנאמר לא יעלו כהני הבמות אל מזבח ה' בירושלים ואומ' כי אם אכלו בתוך אחיהם ותנן הרי אלו כבעלי מומין חולקין ואוכלין בתרומה ובקדשי קדשים אלמא יש בהם קדושה והרי הן ככהנים בעלי מומים ואסורים בזונה וחללה ואסורי' ליטמא למתים כשם שבעלי מומין אסורין וראוי לישא את כפיו כבעל מום שאע"פ שיש בו מום נושא את כפיו וקורא בתורה ראשון שאם אי אתה אומר כן אמאי תנא הרי הן כבעלי מומין לתני נפסלו מן הכהונה אלא ש"מ דתנן תנן ודלא תנן לא תנן וכי

תימא הא דקתני הרי הן כבעלי מומין משום דכהנים ששימשו בבית חונו דלאו ע"ז היא אבל לע"ז נפסלו מן הכהונה הא איפלגו בה רבנן במשתחוה לע"ז דאתמר המשתחוה לע"ז ר"ג אמר קרבנו ריח ניחוח [ורב ששת אמר אין קרבנו ריח ניחוח] ולענין עבודת הקודש איפלגו הא לכל מילי לא איפלוג לעלות לדוכן ולקרות בתורה ראשון וא"ת ושמו את שמי על בני' וגו' הרי כהנים מברכים לישראל והקב"ה מסכים על ידיהם ומי שעזב להקדוש ב"ה [הקדוש ברוך הוא] עוזב אותו ואינו מסכים על ידו שנאמר ועזבני והפר את בריתי וגו' וחרה אפי וגו' כבר הוא כתוב ע"י נביאים שובו אלי ואשובה אליכם וכאן כיון ששב קבלו הקדוש ברוך הוא ומסכים על ידו בברכתו.

הלכך אין ראייה לא מן המקרא ולא מן המשנה לפוסלו אלא שיש לנו סיוע מן המקרא ומן המשנה שלא לפוסלו שנאמר לא תונו איש את עמיתו באונאת דברים הכתוב מדבר אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים וא"ת לא יעלה לדוכן ולא יקרא בתורה תחילה אין לך אונאה גדולה מזו.

ועוד נמצאת מרפה ידיים של בעלי תשובה ולא נכון לעשות דא"ר יוחנן כל האומר מנשה (חטא) אין לו חלק לעולם הבא מרפה ידיהם של בע"ת וא"ת לא יעלה לדוכן ולא יקרא בתורה תחילה מהרהר (בשמך) [בשמד] ותו אזיל לה אותה בושה וימנע מעשות תשובה ומצינו שהכתוב עשה תקנה שלא ישקע ישראל בין העכו"ם שנאמר ונמכר לגר תושב עמך או לעקר משפחת גר זה הנמכר לע"ז וכתוב גאולה תהיה לו ותנא דבי ר' ישמעאל הואיל והלך זה ונעשה כומר לעכו"ם ידחה אבן אחר הנופל ת"ל גאולה תהיה לו הלכך מכל טעמים אלו כהן שנשתמד ועשה תשובה הרי הוא כשאר אחיו הכהנים ועולה לדוכן וקורא ראשון בתורה גרשום בר יהודה זצלה"ה: